

1. UVODNA RAZMATRANJA

1.1. Problem istraživanja

Istraga kao faza krivičnog postupka u kojoj se obezbjeđuju dokazi u odnosu na krivično djelo i počinioca i priprema optužnica predstavlja ustvari suštinski element krivičnog postupka, zbog čega je definisanje odnosa tužioca i policije kao subjekata istrage od presudne važnosti za uspješno vođenje krivičnog postupka. Ovo pitanje u proteklom periodu praktične primjene novog Zakona o krivičnom postupku iz 2003. godine (u daljem tekstu novi ZKP), s obzirom na njegov značaj nije bilo predmet adekvatnog tretiranja, tako da je praktična primjena zakona u ovom pogledu neujednačena, ispunjena proizvoljnostima, nepotrebnim ponavljanjima radnji dokazivanja, neiskorišćenošću objektivnih i subjektivnih resursa i kapaciteta istrage i sl. Naime, kao glavni problem postavlja se pitanje kakva su prava i obaveze policije i tužilaštava u slučajevima kada se na osnovu prikupljena saznanja, obavještenja ili prijave određenog događaja ne može formirati osnov sumnje na osnov čega se obavještava tužioca koji na osnovu toga donosi naredbu za sprovođenje istrage. Da bi policijski službenik u ovakvim situacijama mogao doći do osnova sumnje potrebno je da preduzme određene radnje dokazivanja kojim se mogu preduzeti tek nakon obavještavanja tužioca i donošenja naredbe za sprovođenje istrage, do čega neće doći, jer zakoni o krivičnom postupku propisuju obavještavanje tužioca tek po formiranju osnova sumnje. Iz navedene problemske situacije proizilazi pravni vakum koji dovodi do pitanja "da li policijski službenik može da obavjesti tužioca o informacijama i obavještenjima iz koji ne proizlazi osnov sumnje da se radi o krivičnom djelu i da li tužioc može da na osnovu toga naloži policijskom službeniku preduzimanje radnji dokazivanja kako bi se utvrdio osnov sumnje da se radi o krivičnom djelu i u kakvoj formi to treba da bude da bi kasnije imalo dokaznu snagu". Oblast u kojoj najčešće dolazi do pomenutog vakuma je u istragama krivičnih djela finasijskog i privrednog kriminaliteta, gdje je zbog specifičnosti načina izvršenja vrlo često nemoguće doći do stepena osnova sumnje bez preduzimanja radnji dokazivanja i uključenja tužioca. Problem je u razičitom shvatanju pojma osnov sumnje koji može biti kriminalistički (na osnovu kojeg policija piše i dostavlja izvještaj o postojanju osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo) i tužilačkog koji služi tužiocima za optuženje.

Pored navedenog kao jedan od problema postavlja se i bukvalno tumačenje termina "odmah" u kontekstu obavještavanja tužioca, gdje je potrebno uspostaviti određene standarde i kriterije, kao i problem kvalifikacije krivičnog djela od strane policijskih službenika od čega opet zavisi pravovremeno obavještavanje tužioca u skladu sa zakonima o krivičnom postupku.

Nadalje, zakonska rješenja sadržana u novom ZKP (Sl. Glasnik R.Srpske broj 50/03) predviđa da policija prvo dostavi tužilaštvu Izvještaj o postojanju osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo. Nakon čega tužioc donosi naredbu za sprovođenje istrag, zbog čega dolazi do dupliranja radnji dokazivanja, odnosno tužioc nakon donošenja naredbe sa sprovođenje istrage opet preduzima mjere i radnje koje je policije već izvršila prije podnjenja izvještaja, što dovodi do dupliranja radnji dokazivanja i gubitka dragocjenog vremena.

Svi dosad navedeni problemi kao i neki drugi o kojima će biti riječi u ovom radu dovode do neadekvatne i nepotpne saradnje između policije i tužilaštva kao glavnih nosioca u borbi protiv svih vrsta kriminalnih aktivnosti, zbog čega dolazi do problema koji idu u prilog izvršiocima krivičnih djela. Zadatak ovog rada je i u tome da detaljno ukaže na sve probleme koje je sa sobom donio novi ZKP u radu poicije i njenom odnosu sa tužilaštvom, da analizira iste iz ugla rada policije i predloži moguće preporuke za prevazilaženje postojećeg stanja.

1.2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja opredjeljuje naslovljena tema "Praktični problemi u odnosu policije i tužilaštva u istrazi krivičnih djela" i može se definisati na sledeći način: *Koji su to praktični problemi u odnosu policije i tužilaštva u istrazi krivičnih djela i kako se mogu prevazići?*

Predmet istraživanja, pored uvodnog i zaključnog djela, sistematizovan je u četiri dijela rada, koji su potom razrađivani u više podjelova. U prvom djelu rada Prava, obaveze i uloga tužioca u istrazi sagledani su aspekti angažovanja tužioca prema važećim pozitivnim pravnim propisima. U drugom djelu rada Prava, obaveze i uloga ovlaštenog službenog lica u istrazi, razmatrana je uloga ovlašćenog službenog lica u istrazi prema važećim zakonskim propisima. Treći dio rada Postupak po obavještenju tužioca od ovlaštenog službenog lica o osnovama sumnje da je izvršeno krivično djelo, tiče se konkretnih oblika saradnje policije i tužilaštva u istrazi. Na kraju u četvrtom djelu rada Problemi u praktičnoj primjeni zakona u saradnji policije i tužilaštava, ukazano je na neke probleme u saradnji policije i tužilaštva i predlozima za njihovo prevazilaženje.

Predmet istraživanja je iz oblasti društvenih nauka i teorijski pripada većem broju naučnih disciplina, a prije svega se odnosi na kriminalistiku, krivično materijalno i procesno pravo, kriminologiju, i njima srodnim disciplinama, pa se može reći da je predmet istraživanja interdisciplinarnog karaktera.

Predmet istraživanja obuhvata vremenski period od 2003. godine kada je zakonski regulisana saradnja policije i tužništva u istrazi, prema važećem Zakonu o krivičnom postupku.

1.3. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je uspostava boljih mehanizama saradnje policije i tužilaštava kroz obrađivanje teme "Praktični problemi u odnosu policije i tužilaštva u istrazi krivičnih djela", na osnovu iskustava i problema koji prate rad policije i tužioca po navedenoj oblasti.

Nastojanja su da se ukaže na zakonsku regulativu, iskustva i probleme koji se u praksi najčešće pojavljuju prilikom obavještanja tužioca o počinjenom krivičnom djelu, gdje se kao glavni problem javlja nesprovođenje određenih policijskih radnji radi utvrđivanja osnova sumnje prije obavještanja tužioca o krivičnom djelu, te ne obavještanje tužioca o događaju kod kojih može postojati osnov sumnje da je to djelo ustvari krivično djelo.

1.4. Hipoteza

U istraživanju se polazi od hipoteze da postoje određeni praktični problemi u odnosu policije i tužilaštva u istrazi krivičnih djela.

Glavna hipoteza:

Policija i tužilaštvo nedovoljno saradjuju u fazi istage krivičnih djela.

Pomoćne hipoteze:

1. Tužilaštvo često ne prihvata inicijative, prijedloge policije u vezi pokretanja istrage za krivična djela, učinioce,
2. Izlazak tužioca na uvidjaj je veoma rijedak,
3. Neodređenost termina "nadzora tužioca nad radom policije" dovodi do toga da se tužioc nedovoljno uključuje i istragu.,
4. Tužilčko ponavljanje istražnih radnji nakon podnošenja policijskog izvještaja je nekada nepotrebno.

1.5. Metode istraživanja

Istraživački pristup je uslovljen definisanim problemom istraživanja, kao i definisanim ciljevima i hipotezama istraživanja, te je pri razmatranju istraživanja primenjeno niz opštih i posebnih naučnih metoda. Planirano istraživanje zasnovano je na analizi svih relevantnih izvora iz kojih su dobijena saznanja o suprotstavljanju organizovanom kriminalitetu primenom savremenih metoda otkrivanja i istrage krivičnih dela organizovanog kriminaliteta.